

Верховний
Суд

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
ЛЬВІВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
ХАРКІВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
ОДЕСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

Програма

підготовки для підтримання кваліфікації суддів окружних адміністративних судів
(23 вересня 2022 року)

ВІДЗИВ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ:
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Ян БЕРНАЗЮК,
суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

Відзив

як спеціальний процесуальний документ безпосередньо пов'язаний, щонайменше з двома конституційними принципами (засадами) судочинства, які закріплені у ч. 1 ст. 129 Основного Закону України:

- рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Крім того, відповідно до ч. 3 ст. 2 КАС основними засадами (принципами) адміністративного судочинства є, серед іншого:

- рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі.

Відзив це один з п'яти видів заяв по суті справи, які передбачені всіма процесуальними кодексами (КАС, ГПК та ЦПК).

Відповідно до ч. 2 ст. 159 КАС заявами по суті справи є:

- ❖ позовна заява;
- ❖ відзив на позовну заяву (відзив);
- ❖ відповідь на відзив;
- ❖ заперечення (подана відповідачем відповідно до ст. 164 КАС позиція стосовно відповіді позивача на відзив);
- ❖ пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

ВИНЯТКИ:

- ✓ відповідно до ч. 3 ст. 263 КАС у справах незначної складності заявами по суті справи є **позов та відзив**;
- ✓ відповідно до ч. 1 ст. 269 КАС у справах, визначених ст.ст. 273-277 (виборчі спори), 280-283-1 (право на мирне зібрання), 285-289 цього Кодексу, заявами по суті справи є **позовна заява та відзив на позовну заяву (відзив)**.

Відзив (respond to a lawsuit) також є загальноновизнаною гарантією реалізації права особи на справедливий суд.

Відповідно до ч. 1 ст. 6 Європейської конвенції з прав людини кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

Крім відзиву на позовну заяву процесуальні кодекси передбачають ще два види подібних процесуальних документів:

- ❖ відзив на апеляційну скаргу;

- ❖ відзив на касаційну скаргу.

Відзив на позовну заяву як процесуальний документ у всіх юрисдикціях – це фактично заперечення відповідача щодо заявлених позовних вимог, а також позиція стосовно визнання позову повністю або частково, а неподання відповідачем відзиву може бути розцінено судом як визнання позову за замовчуванням або за законом.

Відповідно до ч. 4 ст. 47 КАС крім прав та обов'язків, визначених у ст. 44 цього Кодексу, відповідач має право визнати позов повністю або частково, подати відзив на позовну заяву.

- ▼ Неподання відзиву може мати ознаки зловживання
- відповідачем його процесуальними правами.

Відповідно до ч. 2 ст. 45 КАС учасники судового процесу та їхні представники повинні:

- ✓ добросовісно користуватися процесуальними правами;
- ✓ зловживання процесуальними правами не допускається.

Відповідно до ч. 3 ст. 44 КАС учасники справи мають право, серед іншого:

- ✓ надавати пояснення суду,
- ✓ наводити свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду,
- ✓ наводити свої заперечення проти заяв, клопотань, доводів і міркувань інших осіб;
- ✓ подавати докази.

Відповідно до ч. 5 ст. 44 КАС учасники справи, зокрема, зобов'язані:

- ✓ виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу;
- ✓ сприяти своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи;
- ✓ подавати наявні у них докази в порядку та строки, встановлені законом або судом;
- ✓ не приховувати докази.

Відповідно до ч. 8 та 9 ст. 139 КАС

у випадку зловживання стороною чи її представником процесуальними правами суд має право покласти на таку сторону судові витрати повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору;

при вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи, зокрема, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, тощо.

На відміну від КАС, згідно з положеннями ч. 1 ст. 135 ГПК та ч. 1 ст. 148 ЦПК суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної особи штрафу у сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадку ненадання копії відзиву на позов, апеляційну чи касаційну скаргу, відповіді на відзив, заперечення іншому учаснику справи у встановлений судом строк.

Відзив – це допомога суду досягнути визначеного ч. 1 ст. 2 КАС завдання адміністративного судочинства: справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спору у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Відповідно до ч.ч. 1 та 4 ст. 9 КАС:

розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

але одночасно з цим

суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи.

Неподання відзиву має ознаки прояву неповаги до суду.

Відповідно до ч. 3 ст. 246 КАС в описовій частині рішення суд зазначає, зокрема, стислий виклад позиції позивача та **заперечень відповідача**.

Крім того, ч. 4 ст. 246 КАС вимагає від суду зазначати у мотивувальній частині рішення, серед іншого, **мотивованої оцінки кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову**.

Відповідно до ч. 1 ст. 244 КАС під час ухвалення рішення суд, зокрема, вирішує:

чи мали місце обставини (факти), якими обґрунтовувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються;

чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження;

яку правову норму належить застосувати до цих правовідносин;

Відзив – це складний процесуальний документ, який потребує якісної професійної юридичної роботи.

Це підтверджується, зокрема, положеннями ч. 5 ст. 162 КАС, згідно з якою відзив подається в строк, встановлений судом, який не може бути меншим п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі.

(???) що робити суду якщо неможливо вручити ухвалу про відкриття провадження

Також ч. 5 ст. 162 КАС передбачено, що суд має встановити такий строк подання відзиву, який дасть змогу відповідачу підготувати його та відповідні докази, а іншим учасникам справи - отримати відзив до початку першого підготовчого засідання у справі.

Є категорія спорів, де вимога до оперативності їх вирішення, фактично, позбавляє учасників справи певних процесуальних прав

Так, відповідно до ч. 2 ст. 283-1 КАС у справах про застосування санкцій особа, щодо якої ставиться питання про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції», має право подати відзив на позовну заяву у дводенний строк із дня одержання позовної заяви.

Відповідно до ч. 5 ст. 289-1 КАС у справах за адміністративними позовами про оскарження рішень у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, протягом одного дня з дня одержання відповідного повідомлення відповідач зобов'язаний отримати в суді копію ухвали про відкриття провадження, копії позовної заяви та доданих до неї документів та у дводенний строк з дня одержання такої ухвали та копій документів подати безпосередньо до канцелярії суду відзив на позовну заяву та копії оскаржуваних рішень та документів, що стали підставою для їх прийняття.

Якість підготовки відповідачем відзиву (його мотивованість та охоплення всіх фактичних та юридичних доводів позову) повинна бути не гіршою, ніж сам позов.

Заперечення, які містяться у відзиві, обов'язково повинні охоплювати посилання позивача (за наявності) на практику Верховного Суду та Європейського суду з прав людини.

Відповідно до ч. 2 ст. 162 КАС відзив повинен містити, зокрема, заперечення щодо:

- ✓ наведених позивачем обставин;
- ✓ наведених позивачем правових підстав позову, з якими відповідач не погоджується, із посиланням на відповідні:
 - (1) докази та
 - (2) норми права.

(???) чи можна залишити відзив без руху (ст.ст. 169 243, 298 та 332 КАС)

Відповідно до ч. 3 ст. 162 КАС копія відзиву та доданих до нього документів повинна бути надіслана (надана) іншим учасникам справи одночасно з надісланням (наданням) відзиву до суду.

(???) чи існує обов'язок суду зобов'язувати відповідача надсилати відзив новим учасникам справи, які залучаються після відкриття провадження у справі

Подати відзив на позов – це, як правил, процесуальне право відповідача, нереалізація якого має низку негативних наслідків для нього:

- ✓ втрата права подати докази (ч. 3 ст. 79 КАС; виняток ч. 10 ст. 79 КАС);
- ✓ втрата права пред'явити зустрічний позов (ч. 1 ст. 177 КАС);
- ✓ втрата права подати клопотання про розгляд справи у судовому засіданні з повідомленням сторін (ч. 7 ст. 262 КАС);
- ✓ надання суду права вирішувати справу за наявними матеріалами (ч. 6 ст. 162, ч. 2 ст. 175 КАС).

Крім того, якщо відповідачем є суб'єкт владних повноважень і він не подасть відзив на позов без поважних причин, це може бути кваліфіковано судом як визнання позову (ч. 4 ст. 159).

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

02 листопада 2018 року Дніпропетровський окружний адміністративний суд, в ухвалі про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження, ухвалив витребувати від Міністерства охорони здоров`я України відповідні докази. Проте, відповідачем не було надано до суду першої інстанції ні відзиву, ні вищевказаного документа.

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

Дніпропетровський окружний адміністративний суд, ухвалюючи рішення від 08 січня 2019 року, послався на ч. 4 ст. 159 КАС.

Однак, колегія суддів Верховного Суду вважає такий висновок передчасним та не погоджується з ним з огляду на таке.

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

Принцип офіційного з'ясування всіх обставин справи, закріплений ч. 4 ст. 9 КАС, зобов'язує суди вживати заходи для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі шляхом виявлення та витребування доказів з власної ініціативи.

Процесуальним законом передбачено різні шляхи отримання судом доказів:

- 1) надання учасником справи з його власної ініціативи;
- 2) надання доказів учасниками справи за пропозицією суду;
- 3) збирання доказів судом з власної ініціативи (ч. 3 ст. 77 КАС),
- 4) витребування доказів судом (ст. 80 КАС).

Вони відрізняються наслідками.

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

Пропозиція суду надати докази має рекомендаційний характер для сторони.

Так, ч. 5 ст. 77 КАС встановлено, що у випадку ненадання учасником справи без поважних причин доказів на пропозицію суду, суд вирішує справу на підставі наявних доказів.

В той же час, ст. 80 КАС передбачено повноваження суду збирати докази з власної ініціативи шляхом постановлення ухвали про витребування доказів. Її виконання є обов'язковим. Невиконання ухвали передбачає застосування заходів процесуального примусу.

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

Отже, якщо подання заяв по суті справи є правом учасників справи, то подання доказів, у разі їх витребування ухвалою суду, обов'язком. Проте, відповідач такий обов'язок не виконав.

Разом з тим, колегія суддів зазначає, що застосуванню норм матеріального права передуює встановлення обставин у справі, підтвердження їх відповідними доказами.

Постанова від 31 березня 2020 року у справі № 160/8046/18

Тобто, застосування судом норм матеріального права повинно вирішити спір, який виник між сторонами у конкретних правовідносинах, які мають бути встановлені судами на підставі повно і всебічно з`ясованих обставин в адміністративній справі.

За таких обставин, відсутні підстави вважати, що судами з`ясовані всі обставини справи і їм надана правильна юридична оцінка. Вказане позбавляє суд касаційної інстанції можливості перевірити юридичну оцінку, надану судами попередніх інстанцій всім обставинам справи.

Постанова від 10 жовтня 2019 року у справі № 826/17225/17

Суд вважає безпідставними доводи позивача про порушення судом апеляційної інстанції норм процесуального права, оскільки незважаючи на те, що в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача (ч. 2 ст. 77 КАС), подання заяв по суті справи є правом учасників справи (ч. 4 ст. 159 КАС) як і доводити правомірність свого рішення.

Суд не наділений процесуальними важелями впливу на учасників процесу, щоб змусити їх, в тому числі суб'єкта владних повноважень вчиняти вказані дії.

Постанова від 10 жовтня 2019 року у справі № 826/17225/17

З аналізу ч. 1 ст. 159 КАС вбачається, що вона не містить імперативних приписів щодо дій суду в разі неподання суб`єктом владних повноважень відзиву.

В той же час ця норма наділяє суд повноваженнями на власний розсуд вирішувати як діяти в зазначеній ситуації.

Отже, пасивна поведінка суб`єкта владних повноважень під час розгляду справи в розглядуваному випадку не свідчить про порушення судом норм процесуального права.

Постанова від 18 червня 2019 року у справі № 826/3585/18

Так ч. 4 ст. 159 КАС встановлено, що неподання суб`єктом владних повноважень відзиву на позов без поважних причин може бути кваліфіковано судом як визнання позову, **але зазначена норма не носить зобов`язального характеру для суду.**

Постанова від 16 серпня 2019 року у справі № 640/14929/19

Посилання апелянта на те, що неподання відзиву на позов вважається визнанням відповідачем позову у повному обсязі, судом до уваги не приймається, оскільки ч. 4 ст. 159 КАС встановлено, що неподання суб`єктом владних повноважень відзиву на позов без поважних причин може бути кваліфіковано судом як визнання позову. Тобто, зі змісту вищевказаної норми вбачається **таке рішення про визнання позову є правом, а не обов`язком суду.**

Постанова від 27 лютого 2019 року у справі № 826/13340/17

Суд зазначає, що відповідно до п. 4 ст. 159 КАС неподання суб'єктом владних повноважень відзиву на позов без поважних причин може бути кваліфіковано судом як визнання позову.

Проте, суд оцінює докази за внутрішнім переконанням та не зобов'язаний приймати те чи інше рішення залежно від процесуальних дій учасників сторін.

З цих мотивів неподання відзиву не є безумовною підставою для задоволення позову.

Постанова від 31 липня 2020 року у справі № 826/11947/18

Аналіз змісту ч. 4 ст. 159 КАС дозволяє зробити висновок, що саме відсутність відзиву на позов без поважних причин, а **не відзиву на апеляційну скаргу**, може бути кваліфіковано судом як визнання позову, що також свідчить про неправильне тлумачення позивачем вищезазначеної норми КАС.

Постанова від 31 липня 2020 року у справі № 826/11947/18

Відповідно до ч. 6 ст. 47 КАС суд не приймає визнання позову відповідачем, якщо ці дії суперечать закону або порушують чий-небудь права, свободи чи інтереси.

Відповідно до ч. 4 ст. 165 ГПУ якщо відзив не містить вказівки на незгоду відповідача з будь-якою із обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги, відповідач позбавляється права заперечувати проти такої обставини під час розгляду справи по суті, крім випадків, якщо незгода з такою обставиною вбачається з наданих разом із відзивом доказів, що обґрунтовують його заперечення по суті позовних вимог, або відповідач доведе, що не заперечив проти будь-якої із обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги, з підстав, що не залежали від нього.

Аналіз положень КАС дозволяє стверджувати, що:

позивач має отримати відзив до підготовчого засідання;

відповідач має отримати відповідь на відзив до початку розгляду справи по суті;

відповідач повинен мати можливість надати заперечення на відповідь на відзив до початку розгляду справи по суті

Реалізація відповідних прав позивача, відповідача та третьої особи повинна балансувати з вимогою процесуального закону щодо розгляду справи у розумний строк.

Стаття 163 КАС

1. У відповіді на відзив позивач викладає свої пояснення, міркування та аргументи щодо наведених відповідачем у відзиві заперечень та мотиви їх визнання або відхилення.

3. Відповідь на відзив подається в строк, встановлений судом. Суд має встановити такий строк подання відповіді на відзив, який дасть змогу позивачу підготувати свої пояснення, міркування та аргументи та відповідні докази, іншим учасникам справи - отримати відповідь на відзив завчасно **до початку розгляду справи по суті**, а відповідачу - надати учасникам справи заперечення завчасно **до початку розгляду справи по суті**.

Стаття 164 КАС

1. У запереченні відповідач викладає свої пояснення, міркування та аргументи щодо наведених позивачем у відповіді на відзив пояснень, міркувань та аргументів і мотиви їх визнання або відхилення.

3. Заперечення подається в строк, встановлений судом. Суд має встановити такий строк подання заперечення, який дасть змогу іншим учасниками справи отримати заперечення завчасно до початку розгляду справи по суті.

Стаття 165 КАС

1. У поясненнях третьої особи щодо позову або відзиву третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, викладає свої аргументи і міркування на підтримку або заперечення проти позову.

3. Пояснення третьої особи подаються в строк, встановлений судом. Суд має встановити такий строк, який дасть змогу третій особі підготувати свої міркування, аргументи та відповідні докази і надати пояснення до позову або відзиву, а іншим учасникам справи - відповідь на такі пояснення завчасно до початку розгляду справи по суті.

Відповідно до ч. 9 ст. 171 КАС про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі суд постановляє ухвалу, в якій зазначаються, зокрема:

строк для подання відповідачем відзиву на позов;

строки для подання відповіді на відзив та заперечення, якщо справа буде розглядатися за правилами спрощеного позовного провадження.

Відповідно ч. 4 ст. 262 КАС перше судове засідання у справі, що розглядається за правилами спрощеного позовного провадження проводиться не пізніше тридцяти днів із дня відкриття провадження у справі.

За клопотанням сторони суд може відкласти розгляд справи з метою надання додаткового часу для подання відповіді на відзив та (або) заперечення, якщо вони **не подані до першого судового засідання з поважних причин.**

Стаття 304 КАС

1. Учасники справи мають право подати до суду апеляційної інстанції відзив на апеляційну скаргу в письмовій формі протягом строку, встановленого судом апеляційної інстанції в ухвалі про відкриття апеляційного провадження (також ч. 3 ст. 300).
2. Відзив на апеляційну скаргу має містити, серед іншого, обґрунтування заперечень щодо змісту і вимог апеляційної скарги;

3. У відзиві на апеляційну скаргу може міститися клопотання особи про розгляд справи за її участі. За відсутності такого клопотання вважається, що особа не бажає брати участі у судовому засіданні суду апеляційної інстанції.
4. Відсутність відзиву на апеляційну скаргу не перешкоджає перегляду рішення суду першої інстанції.
5. До відзиву на апеляційну скаргу додаються докази надсилання (надання) копій відзиву та доданих до нього документів іншим учасникам справи.

Постанова від 02 листопада 2021 року у справі № 300/179/20

Суд апеляційної інстанції, розглянувши апеляційну скаргу відповідача, не перевірів, чи була вона вручена позивачу та чи закінчився строк, визначений ухвалою суду для подання відзиву на неї, внаслідок чого позбавив останнього можливості до ухвалення оскаржуваного судового рішення надати до суду відзив на апеляційну скаргу, подану у справі, що передусім унеможливило виконання судом апеляційної інстанції свого обов'язку щодо надання оцінки доводам й обґрунтуванням, викладеним у відзиві на апеляційну скаргу.

Постанова від 02 листопада 2021 року у справі № 300/179/20

Верховний Суд вважає, що допущене апеляційним судом порушення є серйозним і піддає сумніву справедливість судового розгляду, оскільки це є порушенням ст. 129 Конституції України та ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема в частині невиконання судом апеляційної інстанції свого обов'язку щодо дотримання принципу рівності сторін.

Постанова від 10 серпня 2022 року у справі № 191/1524/19

Суд апеляційної інстанції не врахував право позивача надати відзив щодо поданої у справі апеляційної скарги, строк подання якого на момент перегляду справи в апеляційному порядку не сплив, тому не виконав свого обов'язку стосовно дотримання принципу рівності та змагальності сторін.

Постанова від 18 червня 2020 року у справі № 420/5918/18

Зі змісту ст. 304 КАС норм слідує, що суд апеляційної інстанції отримавши відзив на апеляційну скаргу повинен переконатися в тому, що учасник справи, який його подав, надав до суду докази **направлення його іншим учасникам судового процесу**. При цьому обов'язок здійснювати перевірку отримання іншою стороною такого відзиву у суду апеляційного суду відсутній.

Варто звернути увагу на ту обставину, що **скаржник не зазначає, які саме додаткові докази чи пояснення він мав бажання надати після отримання відзиву** позивача на його апеляційну скаргу.

Постанова від 28 жовтня 2020 року у справі № 440/207/19

Те що позивач не подав відповіді на відзив на апеляційну скаргу **не є порушенням гарантії рівності сторін**, оскільки докази та пояснення незаконності оскаржуваного судового рішення ним були подані у апеляційній скарзі.

Неподання відповіді на відзив на апеляційну скаргу не є перешкодою для розгляду та вирішення судом апеляційної інстанції адміністративної справи. До того ж до відзиву на апеляційну скаргу нових доказів відповідачем надано не було.

Постанова від 24 червня 2021 року у справі № 755/17583/16-а

З аналізу ст. 304 КАС випливає, що суд апеляційної інстанції не встановлює в ухвалі про відкриття апеляційного провадження строку для позивача на подачу **відповіді на відзив на апеляційну скаргу**. Свої заперечення щодо викладених у відзиві на апеляційну скаргу мотивів та аргументів учасники справи можуть викласти безпосередньо у судовому засіданні.

Відповідно до ч. 3 ст. 308 КАС суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї.

Відповідно до ст. 322 КАС постанова суду апеляційної інстанції складається, зокрема, з мотивувальної частини, в якій, серед іншого, зазначаються **мотиви прийняття або відхилення кожного аргументу**, викладеного учасниками справи в апеляційній скарзі та відзиві на апеляційну скаргу.

Постанова від 09 листопада 2021 року у справі № 826/8873/17

Судом апеляційної інстанції не зазначено мотиви відхилення аргументу відповідача, викладеного у відзиві на апеляційну скаргу.

З огляду на викладене, колегія суддів доходить висновку, що рішення суду апеляційної інстанції не відповідає критеріям законності та обґрунтованості.

Аналогічно положенням ст. 304 КАС у ст. 338 КАС (ч. 3 ст. 334) визначається порядок подачі та вимоги до відзиву на касаційну скаргу, в тому числі, вимога про те, що відзив на касаційну скаргу **має містити, серед іншого, обґрунтування заперечень щодо змісту і вимог касаційної скарги;**

Відповідно до ст. 356 КАС постанова суду касаційної інстанції складається, зокрема, з мотивувальної частини, в якій, серед іншого, зазначаються мотиви прийняття або відхилення кожного аргументу, викладеного в касаційній скарзі та відзиві на касаційну скаргу.

Відповідно до п.п. «б» та «г» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з таких підстав як умисне або внаслідок недбалості:

незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору;

порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Використані джерела:

1. Берназюк Я.О. Спрощене позовне провадження в адміністративному судочинстві: практика Верховного Суду ТА ЄСПЛ // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Серія Право. – Випуск 52. – Т. 1 – С. 65-68. <http://repository.vsau.org/getfile.php/18955.pdf>
2. Берназюк Я.О. Спрощене позовне провадження в адміністративному судочинстві: окремі питання практики Верховного Суду / International scientific conference «Modern jurisprudence of the EUROPEAN UNION: The interaction of law, rulemaking and practice»: conference proceedings, april 17, 2018. LUBLIN. 220 P. - С. 13-17.
3. Берназюк Я.О. Просто про складне: особливості розгляду Верховним Судом справ у порядку спрощеного провадження <https://sud.ua/ru/news/blog/131143-prosto-pro-skladne-osoblivosti-rozglyadu-verkhovnim-sudom-sprav-u-poryadku-sproshenogo-provadhennya>
4. Берназюк Я.О. Мотивованість судового рішення як гарантія реалізації принципу верховенства права // Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – 2018. – № 5. – С. 18-22. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:xrU4pterrRcJ:www.pap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/116+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&lr=lang_uk%7Clang_ru&client=firefox-b-d
5. Берназюк Я.О. Поняття та критерії мотивованості судового рішення як однієї з гарантій дотримання судами принципу верховенства права [https://sud.ua/ru/news/blog/133015-ponyattya-ta-kriteriyi-motivovanosti-sudovogo-rishennya-yak-odniyeyi-z-garantiy-dotrimannya-sudami-printsipu-verkhovenstva-prava](https://sud.ua/ru/news/blog/133015-ponyattya-ta-kriteriyi-motivovanosti-sudovogo-rishennya-yak-odniyeyi-z-garantiy-dotrimannya-sudami-principu-verkhovenstva-prava)
6. Берназюк Я.О. Основні етапи підготовки мотивованого судового рішення: вимоги процесуального закону в світлі положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод <https://sud.ua/ru/news/blog/135240-osnovni-etapi-pidgotovki-motivovanogo-sudovogo-rishennya-vimogi-protsesualnogo-zakonu-v-svitli-polozhen-konventsii-pro-zakhist-prav-lyudini-i-osnovopolozhnikh-svobod>

Використані джерела:

7. Берназюк Я.О. Принцип змагальності судового процесу як складова права на справедливий судовий розгляд // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – Том 3 № 87 (2019). – С. 14-25. <http://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/376/331>
8. Берназюк Я.О. Конституційний принцип рівності та його особливості в адміністративному судочинстві <https://sud.ua/ru/news/blog/143839-konstitutsiyinyi-printsip-rivnosti-ta-yogo-osoblivosti-v-administrativnomu-sudochinstvi>
9. Берназюк Я.О. Міжнародні стандарти дотримання принципу змагальності в судовому процесі <https://sud.ua/ru/news/blog/149910-mizhnarodni-standarti-dotrimannya-printsipu-zmagalnosti-v-sudovomu-protsesi>
10. Берназюк Я.О. Принцип змагальності та міжнародні стандарти його дотримання / Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 4–5 жовтня 2019 р. - Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. - 124 с. - С. 66-69.
11. Берназюк Я.О. Міжнародні стандарти дотримання принципу змагальності в судовому процесі <https://sud.ua/ru/news/blog/149910-mizhnarodni-standarti-dotrimannya-printsipu-zmagalnosti-v-sudovomu-protsesi>
12. Берназюк Я.О. Конституційний принцип рівності та його особливості в адміністративному судочинстві <https://sud.ua/ru/news/blog/143839-konstitutsiyinyi-printsip-rivnosti-ta-yogo-osoblivosti-v-administrativnomu-sudochinstvi>
13. Берназюк Я.О. Принцип рівності сторін у сучасній доктрині податкового права (на прикладі розгляду публічно-правових спорів) // Право України. – 2020. – № 4. – С. 57-71. https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2020_4/
14. Берназюк Я.О. Конституційний принцип рівності та його особливості в адміністративному судочинстві // II Міжнародна науково-практична конференція: «Судовий розгляд податкових і митних спорів: проблеми, виклики, пріоритети» (м. Київ, 4–5 липня 2019 року) : Збірник матеріалів. – Київ, 2019. – 354 с. - С. 101-113.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!